

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาแรงจูงใจ
ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์
สังกัดกรุงเทพมหานคร

Active Learning Process according to Iddhipada iv to Development
Motivation Learning in Soc ia lStudies, Religion and Culture Subject
Group of Mathayom Suksa v Students at Mathayom Prachaniwet
School under the Bangkok Metropolitan

พระมหาทองจันทร์ กิตติปาโล (กิงเกษ)^๑

Phramaha Thongchan kittiprlo (kingket)

Email : thongchan_๒๔@hotmail.com

Received: December 25, 2022 Revised: February 6, 2023

Accepted: February 6, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากครุต้นแบบที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของ

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. Master of Education (M.Ed.), Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ผลการวิจัยพบว่า (1). ครูใช้รูปแบบการสอนโดยมีบุคคลต้นแบบความสำเร็จเป็นแรงจูงใจ สอนโดยใช้รางวัลเป็นแรงจูงใจ สอนด้วยรูปแบบโครงงาน ใช้สื่อการสอนที่เสริมสร้างฐานแนวคิดให้นักเรียนแก้ปัญหา สอนด้วยวิธีการคิดแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เพื่อให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาตามโจทย์อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจแก่นักเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมให้ตื่นตัว 2) ให้ประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการให้แก้ปัญหาตามโจทย์ที่มอบให้ เพื่อให้นักเรียนได้ขยันคิด แสวงหาข้อมูลความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ 3) ใช้กิจกรรมเป็นแรงจูงใจกระตุ้นนักเรียนในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมเกมในชั้นเรียน 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการคิดหาคำตอบที่นอกตำรา 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การอภิปรายในชั้นเรียน การคิด-การจับคู่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 6) ประเมินผลร่วมกันจากการเรียนรู้มาทั้งหมด (3). ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ คือ ด้านหลักวิริยะ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านหลักฉันทะ, ด้านหลักจิตตะ, ด้านหลักวิมังสา, แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

คำสำคัญ : (กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก), (หลักธรรมอิทธิบาท 4), (แรงจูงใจ)

Abstract

This article aims to study active learning process that strengthens learning motivation in social studies, religion and culture subject group of MathayomSuksa v Students from model teachers with good practices and to develop active learning process according to Iddhipada iv of social studies, religion and culture subject group of mathayomsuksa v students at MathayomPrachaniwet school under the Bangkok Metropolitan. Results of the research were shown as follows : There was active learning process in 6 steps; 1) teachers create interest in children by using activities to encourage students to be awake, 2) teachers give experience to students by giving problems that are problematic in today's society for students to diligently think, seeking information, intend to find new knowledge and new ideas 3) teachers use activities to motivate students, such as role-playing, in-class game activities, 4) teachers create new knowledge by creating questions and asking students to design and find answers, 5) teachers teach by training students to exchange knowledge together such as class discussion, thinking-matching-exchanging, 6) teachers evaluate learning by allowing students

to evaluate the learning of their peers in the class together. The students had different levels of active learning according to Iddhipada IV statistically significant difference were found at 0.05. The other side is Chanda (concentration of effort), which is diligence before activities and after activities are not different. which rejects the hypothesis, as for Chanda (concentration of aspiration), Citta (concentration of consciousness), Vimamsa (concentration of investigation), had shown significant difference at the .05

Keywords : (Active learning process), (Iddhipada), (Motivation)

1. บทนำ

การศึกษา เป็นรากฐานในการพัฒนามนุษย์ทุกชนชาติทุกศาสนาในโลกใบนี้ที่สำคัญที่สุดให้เกิดการสร้างสรรค์ เกิดความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้และการศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาการในช่วงแรกจนเติบโตเข้าสู่วัยเรียนถึงวัยทำงาน (เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตมนุษย์ให้มีความรู้ มีทักษะ มีระเบียบวินัย มีความคิดที่สร้างสรรค์มีแนวคิดที่ดีต่อตนเองและสังคมและส่งผลประโยชน์เกื้อกูลแก่ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม)²

ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินต่อไปอย่างจริงจังและต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยให้เกิดมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม และคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

² ไพรินทร์ ขุนศรี, “แรงจูงใจของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559), หน้า บทนำ

โดยคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข³ซึ่งได้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติสู่โลกในยุคนศตวรรษที่ 21 ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ (1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ (3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

⁴ประเทศไทยเมื่อจะพัฒนาการศึกษาให้คนไทยเกิดการพัฒนามั่นคง ยั่งยืน มีความเป็นอัจฉริยะ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความขยัน หมั่นเพียร มีความอดทน มีจิตใจที่เข้มแข็งตั้งมั่นในการเรียนรู้พัฒนา มีทัศนคติที่ตีรับผิดชอบต่อสังคม ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขได้อย่างเยี่ยมยอดนั้น ครูผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนโดยใช้หลักจิตวิทยากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะแนวคิด มีกำลังใจ มีความกล้าที่จะทำสิ่งดีมีค่าต่อตนเองและสังคม สามารถช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาตนเองได้ เพราะว่าสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายต่อเยาวชนคนไทย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนรู้ด้วย เช่น ขาดความรับผิดชอบ ติดเทคโนโลยีมาก ขาดวินัยด้วย ไม่สามัคคีกันเห็นแก่ตัว ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนการทำงาน ไม่ใส่ใจในหน้าที่ของตนไม่ส่งงาน ขาดการเคารพกฎกติกาหรือระเบียบวินัยของห้องเรียน ไม่มีความเป็นระเบียบในชีวิต ตามใจเพื่อน มองเอาแต่มีความสุขสนุกไปวัน ๆ ไม่มีการวางแผนในชีวิต ขาดความเคารพนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ ไม่มีสัมมาคารวะ ชอบให้เป็นจุดเด่นทางที่ลบแก่สังคม เวลาที่เรียนก็ไม่ค่อยจะฟังหรือตั้งใจเท่าที่ควรมีความเกียจคร้าน เป็นต้น “เมื่อมองปัญหาของผู้เรียนอาจจะกลับมาย้อนคิดว่าปัญหานั้นอาจเป็นเพราะครูสอนไม่ได้ให้พลังศรัทธาแก่ผู้เรียน ครูสอนไม่ได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ เกิดความขยัน เกิดความตั้งใจ คิดพิจารณาในทางที่ถูกต้องที่จะพัฒนาตนเอง ครูผู้สอนใช้

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2560 – 2564, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560), หน้า 1.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด, 2560), หน้า ฉ.

รูปแบบการสอนเดิมที่ไม่เป็นที่น่าสนใจจนผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีแรงจูงใจไม่มีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนา การสอนของครูก็ไม่เน้นกิจกรรมให้คิดช่วยกันสามัคคีกันทำงาน เป็นทีมสนุกสนานเท่าที่ควร งานก็สั่งเกินความสามารถของเด็กจึงทำให้นักเรียนเกิดความล้าจึงเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาและเกิดขึ้นแก่เยาวชน ผู้เรียนในปัจจุบัน”

ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องสร้างแรงจูงใจ โดยใช้หลักธรรมชาติ 4⁵ ที่มีฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, วิมังสา มาพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียน หรือนักเรียนได้มีการตื่นตัว ตั้งใจ อุตุน ขยันตั้งมั่นในการพัฒนาตน เพื่อการเป็นอยู่ที่ดีในอนาคต เพื่อให้ได้รับเกียรติทางสังคม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้และแก้ปัญหาสังคมมีคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจที่เข้มแข็ง สมบูรณ์ เป็นเยาวชนที่ดีมีคุณภาพต่อสังคมได้ สามารถช่วยเหลือตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน และมีคุณภาพ โดยการสร้างแรงจูงใจอาจเป็นรูปแบบกิจกรรมเชิงรุกที่เขาชอบ (Activity Learning) เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน คือ อาจจะเป็นกิจกรรม คิด จับคู่ แลกเปลี่ยนกัน โดยนักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามประเด็นอภิปราย การแสดงบทบาทสมมุติ เกม ในชั้นเรียน โดยที่นักเรียนได้ร่วมกันแสดงบทบาทละครขึ้นมา และสอดแทรกองค์ความรู้เข้าไป โดยที่ครูสังเกตองค์ความรู้ที่นักเรียนได้มีการแสดงออกมานักเรียนมีความพึงพอใจที่ร่วมกิจกรรม หรือมีความรัก มีความขยันอดทน ตั้งใจในการร่วมกิจกรรม และครูต้องฝึกให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากให้ความสนใจในตัวนักเรียน โดยมีเป้าหมายความสำเร็จการ คือ การได้รับการยกย่องมีเกียรติ และครูผู้สอนก็เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก สร้างบรรยากาศ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติที่น่าสนใจเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานครว่า ครูผู้สอนได้นำหลักทฤษฎีแรงจูงใจทางด้านจิตวิทยามาปรับใช้เชิงรุกให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 และครูผู้สอนได้มีเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างไร และการใช้กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้แก่นักเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 ก่อนใช้และหลังใช้กิจกรรมครูผู้สอนได้มีการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเช่นไร ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพที่มั่นคง

⁵ ที.ป.า. (ไทย) 11/231/233.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1). เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากครูต้นแบบที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี
- 2). เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร
- 3). เพื่อเปรียบเทียบระดับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) โดยการใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 อย่างคือ 1). วิธีการวิจัยเชิงปริมาณตาม ซึ่งเป็นการใช้แบบสอบถาม และแบบการสัมภาษณ์ 2). การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้รูปการวิจัยเชิงทดลองโดยการใช้เครื่องมือทดลองที่เป็นรูปแบบกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกมาดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 6 ห้อง โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 232 คน 2).

2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 คน ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมืองานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1 เป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากครูหมวดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งหมดจำนวน 7 ท่าน เหลือเพียง 5 ท่าน ที่เป็นครูต้นแบบปฏิบัติที่ใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2 แบบสอบถาม มีลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการ ศึกษาวิจัย โดยใช้กับกลุ่มด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 6 ห้อง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (5/1, 5/2, 5/3, 5/4, 5/5, 5/6) จำนวน 232 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1 เป็นแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นลักษณะเครื่องมือเชิงทดลอง ที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์จากครูต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดีที่ใช้รูปแบบการจัดกระบวนการ เรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 นำมาสร้างเป็นกิจกรรมแนะแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตาม หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนแก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ภาค เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 คน ทั้งหมด 10 สัปดาห์

2 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบการทดสอบกิจกรรมแนะแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนก่อนเรียน (Pre-Test) และกิจกรรมแนะแนว กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนหลังการเรียนรู้ (Post-test) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัด กรุงเทพมหานคร

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบการสัมภาษณ์ (interview form)

1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการหลักสูตรจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความ อนุเคราะห์สัมภาษณ์จากครูต้นแบบปฏิบัติที่ดีที่ใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลัก อิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แบบสอบถาม (Questionnaire)

1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการหลักสูตรจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความ อนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม จำนวน 232 ชุด โดยกระจายไปยังกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนทั้งหมด 6 ห้องเรียน

การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมประสาธน์เวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ได้ดำเนินการกิจกรรมแนะแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการจัดการเรียนการสอน ในเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียน” แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมัธยมประสาธน์เวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 คน

โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนเป็นรายคาบ/ชั่วโมงตามระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ตามกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้งหมด 10 สัปดาห์ ตามหัวข้อกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียน คือ

กิจกรรมสัปดาห์ที่ 1 ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์แจ้งกำหนดการ และแจกแบบประเมินก่อนกิจกรรม (Pre-Test) จำนวน 20 ข้อ กิจกรรมสัปดาห์ที่ 2 และ 3 เรื่อง ฉันทะ ความพึงพอใจ, กิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และ 5 เรื่อง วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร, กิจกรรมสัปดาห์ที่ 6 และ 7 เรื่อง จิตตะ การตั้งใจมั่นคง, กิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 และ 9 เรื่อง วิมังสา การไตร่ตรองใช้ปัญญาพิจารณาตรวจตราหาเหตุผล, และกิจกรรมสัปดาห์ที่ 10 ปัจฉิมนิเทศ เป็นกิจกรรมสัปดาห์สุดท้ายในกระบวนการวิจัย คือ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันพร้อมแจกแบบทดสอบหลังกิจกรรม 1 ชั่วโมง (Post-test) จำนวน 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง 10 สัปดาห์แห่งการดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบการสัมภาษณ์

1 วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการปฏิบัติการสอนจากครูต้นแบบปฏิบัติที่ใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวนทั้งหมด 5 ท่าน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบบริบท และประมวลผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ นำมาเสนอในรูปแบบสรุปเนื้อหา โดยองค์รวมรายด้าน แล้วนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการแนะแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ตามขั้นตอนต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 3 วิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐานโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลัก อิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกับข้อมูลทั่วไป ด้านเพศ โดยใช้ค่าที (t-test), ส่วนด้านอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน, สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน, ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว คือ (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ (LSD.)

วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงทดลอง

1 วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารใบงานกิจกรรมเชิงทดลองรายบุคคลทั้งก่อนกิจกรรมและแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (Pre-Test) จำนวน 20 ข้อ และเอกสารแบบทดสอบวัดแรงจูงใจในการเรียนแก่นักเรียนหลังการดำเนินกิจกรรมและแนว (Post-test) จำนวน 20 ข้อ แล้วเปรียบเทียบผลการทดสอบกิจกรรมและแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จำนวน 44 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมว่ามีการพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างไรบ้าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบบริบท และประมวลผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

1 กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากครุต้นแบบที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี พบว่า ครูใช้รูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวโดยมีบุคคลต้นแบบความสำเร็จเป็นแรงจูงใจ สอนโดยใช้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สอนด้วยรูปแบบโครงงาน สอนโดยใช้นวัตกรรมสื่อการสอนที่เสริมสร้างฐานแนวคิดให้นักเรียนแก้ปัญหา สอนด้วยวิธีการคิดแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เพื่อให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาตามโจทย์อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สอนโดยไม่เน้นในตำราแต่สอนด้วยการบูรณาการแบบใช้ปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นฐานให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2 ผลการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยม ประธานีเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้นตอน คือ 1). ครูสร้างความสนใจแก่เด็กด้วยการใช้กิจกรรมกระตุ้นนักเรียนให้ได้ตื่นตัว 2). ครูฝึกให้ ประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการให้โจทย์ที่เป็นปัญหาของสังคมปัจจุบันให้นักเรียนได้ขยันทัด แสวงหาข้อมูลความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ 3). ครูใช้กิจกรรมเป็นแรงจูงใจกระตุ้นนักเรียน เช่น การ แสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมเกมในชั้นเรียน 4). ครูสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยวิธีการสร้างโจทย์ ประเด็นคำถาม ให้นักเรียนคิดออกแบบหาคำตอบ 5). ครูสอนด้วยการฝึกให้นักเรียนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การอภิปรายในชั้นเรียน การคิด-การจับคู่-แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6). ครูประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ประเมินผลงานการเรียนรู้ของเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกัน

3 ผลการเปรียบเทียบระดับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลัก อิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนา แรงจูงใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนมัธยมประธานีเวศน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีระดับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ คือ ด้านหลักวิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียร ก่อนทำกิจกรรมและ หลังทำกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านหลักฉันทะ ความพึงพอใจ ด้านหลักจิตตะ การตั้งใจมั่นคงในสิ่งที่ทำ ด้านหลักวิมังสา การไตร่ตรองพิจารณาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

5. อภิปรายผลการวิจัย

1 ครูใช้รูปแบบการสอนที่สร้างความพึงพอใจแก่นักเรียนกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวนำ กิจกรรมเข้ามาสร้างความสนใจใฝ่รู้ของนักเรียนให้เรียนรู้ตามความเป็นจริงตามสภาพสังคม ปัจจุบัน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความขยันมีเป้าหมายในชีวิตนำบุคคลที่ประสบความสำเร็จมาเป็น แบบอย่าง เพื่อสร้างความขยันแก่นักเรียนจูงใจให้ตื่นตัวอยู่เสมอ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงใน ภาควิชาการเรียนรู้ประสบการณ์ตรง มีเกมให้นักเรียนเล่นกันสนุกสนานเพื่อไม่ให้เบื่อหน่ายต่อการ เรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนขยันทัด ขยันทำ ขยันเรียนรู้เพื่อไปสร้างคุณค่าพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ของตน และทำประโยชน์แก่สังคม โดยวิธีการสอนทั้งหมดเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียน เกิดความขยันตื่นตัว พร้อมทั้งจะพัฒนาคุณภาพชีวิตการศึกษา การเรียนรู้ของตนเพื่อเกิดการ เปลี่ยนแปลงที่ดีมั่นคงในอนาคต และเพื่อสร้างคุณค่าพัฒนาทักษะองค์ความรู้ของตน และทำ

ประโยชน์แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พลอยไพลิน นิลกรณ์⁶ ให้ความหมายของ องค์ประกอบการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือกระทำเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียวต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหาอีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความขยัน อดทน ตั้งใจ พึงพอใจที่จะพยายามพัฒนาตนเองให้ไปสู่เป้าหมายความมั่นคงในชีวิต ส่วนกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 ครูสอนต้องใช้กิจกรรมมีการสอนด้วยการใช้ปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนได้เป็นเจ้าของแห่งความรู้ศึกษาค้นหาคำตอบช่วยเหลือกันทำงานเป็นทีมตื่นตัวอยู่เสมอ ให้รู้จักพึงพอใจในกิจกรรม ขยันคิด ตั้งใจเรียนรู้หาองค์ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่ตน และให้เกิดกระบวนการทบทวนพิจารณาในสิ่งที่ได้กระทำหรือเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด ด้วยตนเอง มากกว่าฟังครูสอนไม่เน้นที่จะต้องสอนในห้องเรียนแต่ใช้นอกห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ให้นักเรียนได้พูด ได้คิด ได้แสดงออกเสาะหาค้นหาคำตอบองค์ความรู้ด้วยระบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิริอร วิชชาวุธ⁷ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การที่มนุษย์ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงจากไม่รู้เป็นรู้ทำไม่ได้เป็นได้ ไม่เคยทำเป็นทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างถาวรการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดจากประสบการณ์การฝึกฝน และการฝึกหัด การเรียนรู้นั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรของบุคคล อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตทั้งจากการฝึกฝน การมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์รอบตัว และมีปริมาณองค์ความรู้ที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนการเปรียบเทียบกิจกรรมและแนวกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนพึงพอใจในการเรียนรู้ ขยันตั้งใจฟังครูสอนอย่างอดทน นักเรียนตั้งใจทำกิจกรรมช่วยเหลือเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมายทำตนให้เป็นประโยชน์แก่โรงเรียน ขยัน อดทนทำงานที่นอกเหนือเวลาเรียนอันเป็นการสร้างความรู้ประสบการณ์แก่ตน นักเรียนได้ตั้งใจส่งงานครูทุกครั้ง อดทนตั้งใจไม่นำ

⁶ พลอยไพลิน นิลกรณ์, **แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)**, (หน่วยศึกษานิเทศก์ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562), หน้า 1.

⁷ สิริอร วิชชาวุธ, **หนังสือจิตวิทยาการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 2.

เครื่องมือสื่อสารมาเล่นในเวลาที่คุณได้สอน ให้ความเคารพกติกา สถานที่ที่คุณสอน โดยไม่คุยหรือทำงานอื่นในเวลาทำกิจกรรมรู้จักข่มใจตนเองมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมไม่ประพฤติดนให้ครูสอนต้องกังวลใจด้วยการอยู่ในระเบียบของห้องเรียนที่มี ขยันอดทน ตั้งใจทำงานของตนให้เสร็จทันตามที่ครูมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์)⁸ เรื่อง ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางเตย เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถทำงานกลุ่มและมีความพอใจที่จะทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ นักเรียนได้ขยันอดทน พยายามเรียนรู้ และพัฒนาด้าน เพื่อประสบความสำเร็จและพยายามตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาอยู่เสมอ โดยได้คิดทบทวนในสิ่งที่ตนเองควรกระทำตามที่และนักเรียนได้มีความกตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์ เพื่อยุติพยายามประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับการเป็นนักเรียน และนักเรียนได้ให้ความเคารพเชื่อฟังบิดามารดา พอใจในสิ่งที่บิดามารดาอบรมสั่งสอน นักเรียนรักและภาคภูมิใจในโรงเรียนของตน

6. สรุป

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักอิทธิบาท 4 คือ กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะรูปแบบกิจกรรมเป็นการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้เป็นเจ้าของแห่งความรู้ นักเรียนได้ลงมือเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม เช่น การอภิปรายในชั้นเรียน คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน บทบาทสมมุติ นักเรียนได้เกิดทักษะความรู้ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มและเกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีของนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นรูปแบบการสอนที่ครูผู้สอนใช้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ของตน เช่น สอนด้วยรูปแบบโครงงาน สอนโดยใช้สื่อนวัตกรรมการสอนที่เสริมสร้างฐานแนวคิดให้นักเรียนแก้ปัญหาตามโจทย์อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สอนด้วยวิธีการคิดแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เพื่อให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาตามโจทย์อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ไม่เน้นในตำราแต่สอนด้วยการใช้ปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นฐาน โดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงโค้ชที่คอยส่งเสริมสนับสนุน ทั้งหมดนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูใช้พัฒนานักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้พัฒนาด้านตามแนวทางอิทธิบาท 4 อย่างถูกต้อง โดยนักเรียนได้เกิดความพึงพอใจในหน้าที่ในการเรียนรู้พึงพอใจที่จะทำงานช่วยเหลือสังคม พึงพอใจในบทบาทของตนและทำให้ดีที่สุดความสามารถของตน นักเรียนได้ขยันเรียนรู้เพื่อ

⁸ พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์), ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางเตย เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), หน้า บทคัดย่อ.

ไปสร้างคุณค่าพัฒนาทักษะองค์ความรู้ของตน และทำประโยชน์แก่สังคม นักเรียนได้มีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองได้ตั้งใจเรียนรู้และแสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะของตนอยู่เสมอเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนรู้เห็นค่าของเวลา มีทัศนคติเชิงบวกแก่สังคม และรู้จักพิจารณาทบทวนในสิ่งที่ตนเองได้กระทำเพื่อประโยชน์แก่สังคมอยู่เสมอและไม่ประมาทในการใช้ชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : พรินทวาท กราฟฟิค, 2650.
- จำรูญภรณ์ กล้ายประยงค์. **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสาระการเรียนรู้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง**. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน, 2563), 2560.
- นางสาวไพรินทร์ ขุนศรี. “แรงจูงใจของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559.
- พระครูปลัดดัดดี มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์). “ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางเตย เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.
- พลอยไพลิน นิลกรรณ์. **แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)**. หน่วยศึกษานิเทศก์ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562.
- พุทธทาสภิกขุ. **หนังสือการทำงานที่เป็นสุข**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, 2537.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.

สิริอร วิชชาวุธ. **หนังสือจิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

ปิ่น มุกทุกันต์. **แนวการสอนธรรมตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2541.

พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตฺโต). **หนังสือพุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก, 2546.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จันทรเพ็ญ, 2550.

